

Stärkt kapacitet genom kommunsammanslaggningar

Jönköping den 12 oktober 2023

Kommunperspektivutredningen

Uppdrag

- Undersöka kommunernas intresse för frivilliga sammanläggningar.
- Bedöma förutsättningarna för sammanläggningar och föreslå statliga åtgärder.

Men huvudfrågan handlar om små kommuners långsiktiga kapacitet, dvs om/hur

- små kommuner behöver *stärka sin kapacitet*?
- kapaciteten kan stärkas genom *sammanläggningar*?
- kapaciteten kan stärkas genom fördjupad *samverkan*?

Uppdraget redovisas senast 31 januari 2023.

Utmaningar när befolkningen är liten, minskar eller blir äldre

- Minskat befolkningsunderlag för kommunens service.
- Svårare att prioritera och kraftsamla.
- Mindre utrymme för investeringar.
- Dyrt underhålla infrastruktur byggd för en större befolkning.
- Sårbarhet vid frånvaro, personalomsättning och särskilda händelser.
- Svårt att rekrytera specialisttjänster.
- Svårt att arbeta med strategiska frågor och långsiktigt utvecklingsarbete.
- Svårt att rekrytera förtroendevalda.
- Svårt att fatta kontroversiella beslut.

Samtidigt varierar små kommuners förutsättningar kraftigt liksom deras resultat och kvalitet.

Men utmaningarna tycks (delvis) gå att hantera

- Svagt samband mellan kommuners storlek och deras resultat och kvalitet.
- Medborgarnas nöjdhet med kommunen som plats och med service och inflytande varierar – men inte utifrån kommunstorlek.
- Små kommuner har styrkor som
 - närhet mellan politiker och medborgare.
 - lokalkännedom, korta och enkla beslutsvägar och flexibilitet.
 - medarbetare med generalistkompetens.
- Små kommuner kan stärka sin kapacitet genom samverkan med andra kommuner

Argument för sammanläggningar

Starkare organisation och större ekonomi

- Ger bättre möjligheter till styrning.
- Ökar utrymmet för prioriteringar, satsningar och investeringar.
- Skapar förutsättningar för långsiktighet, verksamhetsutveckling och innovationer.
- Gör verksamheten mer robust och mindre sårbar..
- Ökar möjligheter till specialisering och attraktiva arbetsmiljöer.
- Större underlag för att rekrytera förtroendevalda

Argument mot sammanläggningar

- Löser inte dagens problem
 - Ändrar inte de demografiska förutsättningarna - en större kommun blir inte mer attraktiv.
 - Förbättrar inte ekonomin – små möjligheter till rationaliseringar.
- Skapar vinnare och förlorare .
- Svårt att få stöd hos medborgarna – identitet med den gamla kommunen.
- Större avstånd politiker och medborgare.
- Svår process – tar tid att bygga en fungerande kommun.
- Enklare och bättre att hantera bristande kapacitet genom samverkan.

Varje kommun måste *själv* styra sin kommun

Det förutsätter att man kan

- rekrytera förtroendevalda som kan leda och styra kommunen
- utföra allt mer omfattande och komplexa uppgifter.
- hantera önskemål och behov från allt mer krävande medborgare.
- identifiera sina styrkor och svagheter i ett längre perspektiv.
- samverka med andra när den egna kapaciteten inte räcker till.

I det långa perspektivet behöver man även vara beredd att bilda en större kommun om samverkan eller andra åtgärder inte räcker.

Diskussionsfrågor

- Vilka **egna** åtgärder kommer att vara särskilt viktiga för att ni ska klara av att styra er kommun framöver?
- Ser ni några fördelar med att ingå i en större kommun?
- **Hur kan er kommuns kapacitet stärkas genom fördjupad mellankommunal samverkan? För- och nackdelar? Hinder?**
- Kan statliga åtgärder underlätta för kommuner som vill gå samman eller fördjupa sin samverkan?

Nästa steg: Strategisk samverkan?

Fördjupad samverkan om vad?

- Specialistfunktioner och ”sällan-frågor”
- Gemensamma chefsfunktioner och förvaltningar
- Utvecklingsfrågor.
- Utredningar och beslutsunderlag.
- Gemensamma investeringar

Former för samverkan?

- Långsiktig strategi eller när behov uppstår?
- Gemensam geografi eller olika samverkanskonstellationer?
- Vad krävs för att utveckla samverkan?
- Demokratin vid samverkan: Hur utkräva ansvar?